

نمادشناسی رنگ در آثار سلطان محمد تبریزی بر اساس آراء عرفانی علاءالدوله سمنانی؛

نمونه موردی: نگاره‌های معراج پیامبر و بارگاه کیومرث

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۰۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۲۳

کد مقاله: ۱۰۶۳۶

فاطمه بَزی^{۱*}، حسن بلخاری قهی^۲

چکیده

رنگ در نگارگری ایرانی علاوه بر زیبایی بصری، دارای رمز و نماد است و گاه معنای حکمی و معنوی و اشاره به عالم ملکوت دارد. نگاره‌های سلطان محمد نقاش، از جمله شاهکارهای نگارگری عصر صفوی بوده که می‌توان گفت، رنگ جلوه‌ای عرفانی و روحانی به آثار او بخشیده است. هدف این پژوهش، خوانش دو اثر از سلطان محمد نقاش (نگاره معراج پیامبر (ص) از خمسه طهماسبی و بارگاه کیومرث از شاهنامه طهماسبی) براساس مبانی تجلیات نورهای رنگی در آراء علاءالدوله سمنانی است. سوال اصلی بدین صورت است که: رنگ‌های به کار رفته در نگاره‌های سلطان محمد نقاش از دیدگاه علاءالدوله سمنانی دارای چه معانی و مفاهیمی هستند؟ روش تحقیق در این پژوهش به صورت توصیفی-تحلیلی و روش تجزیه و تحلیل کیفی است. شیوه جمع‌آوری اطلاعات نیز به صورت کتابخانه‌ای می‌باشد. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که شیخ علاءالدوله برای هفت مرتبه در سلوک، انواری رنگی در حالات روحانی سالک برمی‌شمرد به طوری که سالک در هر مرتبه، رنگی خاص بر دلش می‌تابد. او هر لطیفه را با یک رنگ و پیامبر وجودی در عالم کبیر تطبیق می‌دهد. این رنگ‌ها در آثار سلطان محمد نیز به شیوه‌ای هنرمندانه به کار رفته و طیف رنگی آن‌ها قابل انطباق با لطایف سبعه در آرای سمنانی می‌باشند.

واژگان کلیدی: نمادشناسی رنگ، علاءالدوله سمنانی، سلطان محمد، معراج پیامبر، بارگاه کیومرث

۱- دانش آموخته کارشناسی ارشد پژوهش هنر، دانشکده هنرهای تجسمی، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)
Fatemeh.Bazzi.Art@gmail.com

۲- استاد دانشکده هنرهای تجسمی، پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.